

2^ο Ετήσιο Ερευνητικό Εργαστήριο

του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στο Ναύπλιο

5-7 Αυγούστου 2022

Διοργάνωση: Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος, Πανεπιστήμιο Harvard
Συντονιστές Εργαστηρίου: Ευάγγελος Κατσαρέλης, Σπύρος Ράγκος

Center for Hellenic Studies in Greece
Harvard University

Παρασκευή, 5 Αυγούστου 2022

ΕΝΑΡΞΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ, 19:30

Χαιρετισμός εκ μέρους του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard (CHS)
και των συντονιστών του εργαστηρίου

Εισαγωγική ομιλία από προσκεκλημένο ομιλητή (guest speaker):

Γιώργος Στείρης

Καθηγητής Φιλοσοφίας των Μέσων Χρόνων και της Αναγέννησης στη Δύση, Τμήμα Φιλοσοφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η έννοια της πόλης στον αραβικό πολιτικό στοχασμό

Η πόλις, σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες στοχαστές, είναι καταρχήν μια μορφή αστικής εγκατάστασης που προάγει τον οργανωμένο κοινωνικό βίο. Επιπρόσθετα, η πόλη είναι μια μορφή πολιτικής κοινότητας που αποβλέπει στην αυτάρκεια των κατοίκων της και ασκεί επικυριαρχία σε μικρότερες και ατελέστερες κοινότητες στην ευρύτερη επικράτειά της. Ο αραβικός πολιτισμός αναπτύχθηκε στο πλαίσιο ενός κόσμου οργανωμένου σε αυτοκρατορίες. Οι διάδοχοι του Μωάμεθ θεώρησαν ότι το όραμά του ήταν η εδραίωση του χαλιφάτου, τα γεωγραφικά όρια του οποίου έτειναν να ταυτιστούν με την οικουμένη. Το χαλιφάτο αποτελούσε μια αυτοκρατορία, κυβερνώμενη βάσει της σαρία, η οποία ήταν θεόπνευστη και αποτελούσε τον οδικό χάρτη προς την ευδαιμονία. Είναι προφανές ότι το χαλιφάτο βρίσκεται στον αντίποδα της αρχαιοελληνικής πόλης. Παρά ταύτα, ο αρχαιοελληνικός πολιτικός στοχασμός χρησιμοποιήθηκε ευρέως από τους στοχαστές στο πλαίσιο του αραβικού πολιτισμού, προκειμένου να διαμορφώσουν ένα συμπαγές και λειτουργικό πολιτικό και κυβερνητικό οπλοστάσιο. Η ταχεία εξάπλωση των Αράβων και οι πολιτικές ανάγκες που αυτή δημιούργησε τους ώθησαν να μελετήσουν τον αρχαιοελληνικό πολιτικό στοχασμό και να πραγματευθούν δημιουργικά τόσο την έννοια της πόλης όσο και την αρχαιοελληνική πολιτειολογία.

ΔΕΙΠΝΟ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ, 21:00

Σάββατο, 6 Αυγούστου 2022

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ, 10:30 – 13:00

Σοφία Βουτσάκη (Ινστιτούτο Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου του Γκρόνιγκεν)
Υπότροφος Ερευνήτρια Ελληνικών Σπουδών του CHS 2021–22

Η αρχαιολογία στον 21ο αιώνα: νέα ερωτήματα, νέα ερμηνευτικά σχήματα και νέες μέθοδοι

Στην ομιλία αυτή θα ήθελα να παρουσιάσω τις εξελίξεις στον χώρο της αρχαιολογίας τις τελευταίες δεκαετίες. Για το ευρύτερο κοινό, η αρχαιολογία συνδέεται με συναρπαστικές ανακαλύψεις, π.χ. με την Αμφίπολη, και την ανάποφευκτη εθνικιστική παραφιλολογία που τις συνοδεύει. Όταν όμως το ενδιαφέρον καταλαγιάζει, η αρχαιολογία για πολλούς παραμένει μια άγονη και τυπολατρική ανάγνωση του παρελθόντος, που εκφράζεται με ατέλειωτες σειρές αντικειμένων σε προσθήκες μουσείων. Η αρχαιολογική επιστήμη όμως έχει αλλάξει βαθύτατα τα τελευταία πενήντα χρόνια υπό την επιρροή νέων ερμηνευτικών σχημάτων που προέρχονται από τις κοινωνικές επιστήμες και νέων μεθόδων από τον χώρο των φυσικών επιστημών. Κυρίως όμως η αρχαιολογία έχει υιοθετήσει μία νέα κριτική προσέγγιση που θεωρεί τη σχέση μεταξύ του παρελθόντος και του παρόντος αμφίδρομη και διαλεκτική – δηλαδή χρησιμοποιεί τη μελέτη του παρελθόντος ως μέσο προβληματισμού για το παρόν. Στην ομιλία μου θα χρησιμοποιήσω ένα συγκεκριμένο παράδειγμα: το ερευνητικό πρόγραμμα, που περιλαμβάνει την ανασκαφή, μελέτη και δημοσίευση του Βόρειου Νεκροταφείου, του πρώιμου μυκηναϊκού (1750-1450 π.Χ.) νεκροταφείου στον Άγιο Βασίλειο, έναν προϊστορικό οικισμό κοντά στη Σπάρτη, που κατά τη διάρκεια της περιόδου αναδεικνύεται ως το ανακτορικό κέντρο της μυκηναϊκής Λακωνίας.

Στέλλα Σπαντιδάκη (Κέντρο Έρευνας και Συντήρησης Αρχαιολογικού Υφάσματος)
Υπότροφος Ερευνήτρια Ελληνικών Σπουδών του CHS 2021–22

Πολυτελή υφάσματα από τους Ταφικούς Κύκλους των Μυκηνών: πρώτες παρατηρήσεις

Οι περισσότερες πληροφορίες που διαθέτουμε για την τεχνολογία των μυκηναϊκών υφασμάτων προέρχεται από έρευνα της ανακτορικής περιόδου (Υστεροελλαδική Περίοδος ΙΙΙ) και βασίζεται σε έμμεσες πηγές, όπως γραπτές μαρτυρίες, εργαλεία κλωστοϋφαντουργίας, εικονογραφία και άλλα αρχαιολογικά ευρήματα. Γνωρίζουμε, πράγματι, πως τα Μυκηναϊκά ανάκτορα ήλεγχαν μια ισχυρή «βιομηχανία» υφασμάτων που αποτελούσε σημαντικό κλάδο της οικονομίας και στην οποία εμπλεκόταν μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Παρ' όλα αυτά, οι γνώσεις μας για τα υφάσματα της πρώιμης Μυκηναϊκής περιόδου είναι σχεδόν ανύπαρκτες.

Για πρώτη φορά, έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε τα μυστικά των πρώιμων μυκηναϊκών υφασμάτων και της κατασκευής τους μελετώντας τα ίδια τα κατάλοιπα με σύγχρονες επιστημονικές μεθόδους. Η παρούσα έρευνα μελετά ένα μεγάλο σύνολο, πάνω από 20 υφασμάτων, που προέρχονται από τους Ταφικούς Κύκλους των Μυκηνών και φυλάσσονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Η μελέτη, που βρίσκεται υπό εξέλιξη, και συνδυάζει μακροσκοπικές και μικροσκοπικές τεχνικές με επιστημονικές αναλύσεις, ήδη υποδεικνύει πως τα υφάσματα που θάφτηκαν με την αριστοκρατία των Μυκηνών ήταν της ίδιας υψηλής ποιότητας με τα υπόλοιπα εντυπωσιακά κτερίσματα που επιβεβαιώνουν τη συχνή ομηρική έκφραση ΠΟΛΥΧΡΥΣΑΙ ΜΥΚΗΝΑΙ.

Ελένη Σαλαβούρα (Ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού)

Τέλος εποχής: η ανατολική Αττική στους ύστατους μυκηναϊκούς χρόνους

Ο αιώνας που ακολούθησε την πτώση των μυκηναϊκών ανακτόρων (12ος αι. π.Χ.) χαρακτηρίζεται από αναστατώσεις και έντονη κινητικότητα πληθυσμών στην ευρύτερη ανατολική Μεσόγειο. Παρά την ανασφάλεια των καιρών, η κατάρρευση του ανακτορικού συστήματος οδήγησε σε κοινωνικούς μετασχηματισμούς και στην ανάπτυξη νέων οικιστικών πυρήνων και εμπορικών δικτύων, που σηματοδοτούν την τελευταία αναλαμπή του μυκηναϊκού κόσμου. Στην Αττική, η πλέον ακμαία θέση, με βάση τα έως τώρα στοιχεία, δεν είναι η Ακρόπολη των Αθηνών και η γύρω περιοχή, αλλά η Περατή, στο σύγχρονο Πόρτο Ράφτη (αρχαίος δήμος Στεϊρίας), το εκτενές νεκροταφείο της οποίας μαρτυρεί την παρουσία μιας ευημερούσας κοινότητας, που στηρίζεται στο εμπόριο με το Αιγαίο, την Κύπρο και την Ανατολική Μεσόγειο. Η μελέτη των σύγχρονων με την Περατή ευρημάτων από το γειτονικό νεκροταφείο της Ντρίβλιας (Υστεροελλαδική Περίοδος III Γ), ενισχύει την εικόνα ακμής της ανατολικής ακτής, και παρέχει την ευκαιρία να επανεξετάσουμε μεταβολές στην κατοίκηση της ευρύτερης περιοχής και τις σχέσεις της με τον υπόλοιπο αιγαιακό κόσμο (Πελοπόννησο, κεντρική Ελλάδα, Κυκλάδες, Δωδεκάνησα) και την ανατολική Μεσόγειο, υπενθυμίζοντας ότι οι εποχές κρίσης είναι ταυτόχρονα και εποχές νέων ευκαιριών.

Ειρήνη Δημητριάδου (Ελληνική Αρχαιολογική Υπηρεσία, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού)

Υπότροφος Ερευνήτρια Ελληνικών Σπουδών του CHS 2021–22

Περιπτώσεις αναγκαστικής μετεγκατάστασης πληθυσμών κατά την ελληνική αρχαιότητα: η περίπτωση της Αθήνας

Η Αθήνα σε δύο διαφορετικές περιόδους της αρχαιότητας παρουσιάζει αύξηση των ταφικών της περιοχών, που εκδηλώνεται είτε με την ίδρυση νέων νεκροταφείων είτε/και με την επέκταση των υπαρχόντων. Ο λόγος και στις δύο περιπτώσεις είναι ο ίδιος: η συρροή μεγάλου πληθυσμού που αναγκαστικά εγκαθίσταται για λίγο ή για πάντα στην Αθήνα, τον 11ο αι. π.Χ. από εντός και εκτός Αττικής μετά την καταστροφή του μυκηναϊκού ανακτορικού συστήματος, τον 5ο αι. π.Χ. από την Αττική λόγω του Πελοποννησιακού πολέμου.

Και στις δύο περιπτώσεις και παρά τη μεγάλη μεταξύ τους χρονική απόσταση, η εγκατάσταση των νεοφερμένων προκάλεσε παρόμοιες εξελίξεις σε επίπεδο πρακτικής οργάνωσης και τοπογραφίας στην πόλη, αφού παρόμοιες ήταν και οι πρωταρχικές ανάγκες, που (αυτοί) έσπευσαν να διασφαλίσουν: την εξεύρεση χώρων ταφής και την έκφραση της ταυτότητάς τους μέσα και μέσω αυτών στον νέο τους τόπο. Οι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρονται και στις δύο αυτές περιπτώσεις αναγκαστικής μετεγκατάστασης στην Αθήνα αλλά με ιστορική ακρίβεια μόνο για τον 5ο αι. π.Χ. Ο 10ος αι. π.Χ. είναι και για εκείνους μακρινό παρελθόν, το οποίο ωστόσο αξιοποιείται στη διαμόρφωση της θεωρίας περί της αυτοχθονίας των Αθηναίων, βασικού πυλώνα της αθηναϊκής ταυτότητας και της προβαλλόμενης υπεροχής τους έναντι των υπολοίπων Ελλήνων.

Δημήτριος Θεοχάρης (Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Υπότροφος Ερευνητής Ελληνικών Σπουδών του CHS και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 2019-20

Το προχριστιανικό παρελθόν του Αγίου Όρους. Η συμβολή των επιγραφικών τεκμηρίων

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται να παρουσιαστεί το προχριστιανικό παρελθόν του Αγίου Όρους, ιδωμένο από τη σκοπιά των επιγραφικών τεκμηρίων που έχουν εντοπιστεί στη χερσόνησο κατόπιν επιτόπιων συστηματικών ερευνών από προγενέστερους και νεότερους μελετητές.

Η πλειονότητα των επιγραφών έχει εντοπιστεί από περιηγητές και μελετητές του 19ου και των αρχών του 20ου αιώνα, οι οποίοι στο πλαίσιο των αρχαιολογικών τους περιηγήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας, επισκέφθηκαν το Άγιο Όρος με σκοπό την καταγραφή και τη διάσωση του επιγραφικού υλικού. Σε αντίθεση με το βυζαντινό παρελθόν του Αγίου Όρους, το οποίο έχει μελετηθεί συστηματικά, το προχριστιανικό παρελθόν έχει μελετηθεί αποσπασματικά, ενώ η μελέτη των προχριστιανικών επιγραφών περιορίζεται σε διάσπαρτες καταγραφές του υλικού, χωρίς περαιτέρω φιλολογική εμβάθυνση και ερμηνεία.

Στην παρούσα έρευνα καταγράφονται είκοσι δύο προχριστιανικές επιγραφές (Ελληνιστικής, Ρωμαϊκής και Αυτοκρατορικής περιόδου) από την ευρύτερη περιοχή της χερσονήσου του Άθω και επιχειρείται ένας σύντομος σχολιασμός του περιεχομένου. Επομένως, ο βασικός στόχος της έρευνας είναι διττός. Αφενός επιδιώκεται η παρουσίαση του επιγραφικού υλικού, αφετέρου, και στο μέτρο του εφικτού, η χρονολόγηση, η διερεύνηση της προέλευσης των επιγραφών και η εξέταση αυτών από γλωσσική, φιλολογική, ερμηνευτική και υφολογική σκοπιά.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ - ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΟ ΓΕΥΜΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ, 13:00 – 14:30

ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ, 14:30 – 17:00

Ελένη Μόσιου (Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης)

Προ-διδασκτορική Υπότροφος Ερευνήτρια Ελληνικών Σπουδών του CHS 2021-22

Πώς ένας νομοθέτης γίνεται συνωμότης: η περίπτωση του Τιμοκράτη

Ο λόγος *Κατὰ Τιμοκράτους* γράφτηκε από τον Δημοσθένη για κάποιον Διόδωρο, ο οποίος εμφανίζεται ως κατηγορος σε δημόσια δίκη που αφορά στην πρόταση ενός νόμου ακατάλληλου και απρόσφορου για το σύνολο του αθηναϊκού λαού και την εύρυθμη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Για να πετύχει την κατάργηση του νόμου αλλά και την τιμωρία του νομοθέτη, ο ρήτορας χρησιμοποιεί μια σειρά επιχειρημάτων, μέσα από τα οποία διαφαίνεται η προσπάθειά του όχι μόνο να απαριθμήσει τις νομικές παραβάσεις του κατηγορουμένου, αλλά πολύ περισσότερο να υποδείξει πως ο Τιμοκράτης ενήργησε σκόπιμα όταν πρότεινε τον τόμο του: πρόθεσή του ήταν να ωφελήσει μια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων και παράλληλα να βλάψει την πόλη. Στην παρουσίασή μου σκοπεύω να εξετάσω και να αξιολογήσω τον τρόπο με τον οποίο ο Τιμοκράτης παρουσιάζεται ως συνωμότης εναντίον του αθηναϊκού λαού και ο νόμος του ως δημόσιος κίνδυνος που πρέπει οπωσδήποτε να εξαλειφθεί.

Μέσα από την προσεκτική μελέτη των επιχειρημάτων του Δημοσθένη, διαπιστώνεται πως οι προθέσεις του κατηγορουμένου δεν αποδεικνύονται επαρκώς, ωστόσο διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στη διαμόρφωση του ήθους του Τιμοκράτη και στην παρουσίασή του ως εχθρού της πόλης.

Παναγιώτης Ανδρουλάκης (Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης)
Προ-διδασκτορικός Υπότροφος Ερευνητής Ελληνικών Σπουδών του CHS 2021-22

Διονύσιος Αλικαρνασσεάς και συγγραφική παρέμβαση: οι περιπτώσεις των μετατροπών σε συνωμοσίες

Στη *Ρωμαϊκή Αρχαιολογία* εντοπίζεται μια πληθώρα συνωμοσιών σε όλο το φάσμα της ιστορίας που καλύπτει το έργο του Διονυσίου Αλικαρνασσεά. Ο ιστορικός αφηγείται τις συνωμοσίες αυτές παρεμβαίνοντας συχνά, ώστε να ανοικοδομήσει το ιστορικό γεγονός στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

Οι αφηγήσεις αυτές διανθίζονται από επίπλαστες δημόσιες ή ιδιωτικές ομιλίες προσώπων, παραθέσεις ιστορικών πηγών και λεπτομέρειες αναφορικά με τον ρωμαϊκό πολιτισμό (συνήθως εν συγκρίσει με το παρόν του αφηγητή ή/και τον ελληνικό πολιτισμό) που φωτίζουν την πολύπλευρη φύση μιας συνωμοσίας, καθώς και τους χαρακτήρες των συνωμοτών και των θυμάτων τους. Η άμεσα ακέραιη σωζόμενη πηγή για τα γεγονότα που αφηγείται ο Διονύσιος είναι το *Ab Urbe condita* του Τίτου Λίβιου. Μέσω της σύγκρισης των δύο ιστορικών, αναδεικνύεται η προσωπική πινελιά του Διονυσίου στις αφηγήσεις συνωμοσιών. Είναι αξιοσημείωτο ότι ελάχιστες από τις συνωμοσίες παραδίδονται από τον Λίβιο ως απλά ιστορικά γεγονότα, τα οποία, όμως, ο Διονύσιος επιλέγει να αφηγηθεί ως συνωμοσίες.

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι ο εντοπισμός και η παρουσίαση των μέσων που επιστρατεύει ο Διονύσιος, ώστε να μετατρέψει ένα απλό γεγονός σε συνωμοσία. Αναπόφευκτα, τα πορίσματα θα προκύψουν από παράλληλη σύγκριση των χωρίων από το έργο του Διονυσίου και από του Λίβιου, σε συνδυασμό με μεταγενέστερες πηγές, όπως τον Δίωνα Κάσσιο.

Διώνσος Αλεξίου (Τμήμα Γλωσσών και Λογοτεχνίας, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας)
Υπότροφος Ερευνητής Ελληνικών Σπουδών του CHS και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 2019-20

Το διακειμενικό «ταξίδι» της Ζουλέικα μέσα από το δραματικό πρόσωπο της Φαίδρας

Η ανακοίνωση πραγματεύεται τις λογοτεχνικές επαναπραγματεύσεις του θεματικού μοτίβου της Γυναίκας του Πετεφρή, από την παλαιοδιαθηκική, αιγυπτιακή και ομηρική παράδοση, μέχρι τις επαναπραγματεύσεις του μυθικού επεισοδίου της Φαίδρας και του Ιππόλυτου. Οι διαφορετικές αφηγήσεις επιλέγονται και παρατίθενται βάσει του βαθμού ομοιότητας προς την προγενέστερη μορφή του μυθήματος στη *Γένεση της Παλαιάς Διαθήκης*, αλλά και της δραματοποίησής του στην εκδοχή του ευριπίδειου *Ιππόλυτου Στεφανηφόρου*. Ο παραλληλισμός των διάφορων ομόθεμων αφηγήσεων βάσει της συγκριτικής μεθόδου, αναδεικνύει τα ιδιόμορφα χορηγούμενα από τον κάθε συγγραφέα στοιχεία στην εκάστοτε εκδοχή και, γενικότερα, τον βαθμό παρέκκλισης ή ομοιότητας προς το μελετώμενο επεισόδιο. Αποτέλεσμα αυτού, είναι η δημιουργία ενός συστήματος κειμενικών συσχετισμών βάσει των

επιλογών και της μετουσίωσης του δάνειου λογοτεχνικού υλικού από τον εκάστοτε δημιουργό. Παράλληλα, η διακειμενική αυτή προσέγγιση συμβάλλει στην κατανόηση του συμπεριφοριστικού κώδικα και της δράσης της εκάστοτε ερωτευμένης μητριάς ή οικοδέσποινας, καθώς και της αντίδρασης του εκάστοτε ποθητού νέου ή θετού γιου. Συμβάλλει επίσης στην κατανόηση της εσπευσμένης, επιπόλαιας και άκριτης (αντί)δρασης του «απατημένου» συζύγου, ο οποίος αποφασίζει και πράττει καταστροφικά βάσει της ακρόασης ψεύτικων και σκηνοθετημένων ισχυρισμών, αλλά και της χρήσης και λειτουργίας σκηνοθετημένων διαλόγων, ψευδομαρτύρων, καθώς και ενοχοποιητικών τεκμηρίων.

Ευάγγελος Κατσαρέλης (Τμήμα Φιλολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών)

Μάνατζερ Προγραμμάτων & Εκδηλώσεων του CHS Greece

Έρωτας και Παραλογισμός στην Αντιγόνη

Στην *Αντιγόνη* του Σοφοκλή, ο έρωτας έχει τη μεταφορική έννοια του παραλόγου η οποία εκτείνεται πέρα από το σεξουαλικό πάθος ενός εραστή και αναφέρεται σε εκείνους που είναι παθιασμένα ερωτευμένοι με το αντικείμενο –παντός είδους– της επιθυμίας τους. Φαίνεται ότι οι βασικοί χαρακτήρες (*Αντιγόνη*, *Κρέοντα* και *Αίμονα*) έχουν διαφορετική αντίληψη του έρωτα ή ο έρωτας έχει διαφορετικό αντίκτυπο σε καθέναν από αυτούς. Αυτή η δύναμη παρουσιάζεται κυρίως στο περίφημο τρίτο στάσιμο «ύμνος στον Έρωτα». Στο υπόλοιπο έργο, ο έρωτας βρίσκεται πίσω από τη δράση και ως εκ τούτου, η επιρροή και η επίδρασή του δεν είναι εύκολα αναγνωρίσιμες.

Έχει υποστηριχθεί από μελετητές όπως ο *Winnington-Ingram* ότι με το τρίτο στάσιμο ο *Χορός* αποδίδει λανθασμένα στη δύναμη του έρωτα τη διαμάχη μεταξύ του *Κρέοντα* και του *Αίμονα* διότι η σύγκρουσή τους έχει πολιτικό υπόβαθρο και βασίζεται στην ηθική του *Αίμονα*. Ωστόσο, με αυτήν την παρουσίαση, στοχεύω να δείξω ότι ο έρωτας λειτουργεί ως θεμελιώδες στοιχείο αυτής της τραγωδίας επηρεάζοντας τη σκέψη των ηρώων και συνδέεται ακόμη και με τους κυρίαρχους πολιτικούς προβληματισμούς. Η φύση αυτού του έρωτα πρέπει να κατανοηθεί ως μια δύναμη που μπορεί να εξηγηθεί είτε ως θεότητα, είτε ως ψυχικό βίωμα, είτε ως μεταφορά που σχετίζεται με το παράλογο. Ως τέτοια, η δύναμη αυτή επιδρά στη ροή του έργου.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ, 17:00 – 19:45

ΑΝΑΧΩΡΗΣΗ ΓΙΑ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗΣ *ΑΝΤΙΓΟΝΗ*, 19:45 – 23:00

Κυριακή, 7 Αυγούστου 2022

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΑΥΠΛΙΟΥ ΚΑΙ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ 9:00 – 10:15

ΤΡΙΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑ, 10:30 – 13:00

Σπύρος Ράγκος (Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Πατρών)
Επιστημονικός Συνεργάτης του CHS στις Ελληνικές Σπουδές

Θαυμάζειν και άπορειν στη φιλοσοφία και την ιατρική της κλασικής Ελλάδας

Τόσο στον Πλάτωνα όσο και στον Αριστοτέλη το *θαυμάζειν* αποτελεί διακριτικό γνώρισμα του φιλοσόφου. Η θυμική αυτή διάθεση περιγράφεται ως συναίσθημα (*πάθος*) που περιλαμβάνει νοητικό αδιέξοδο (*άπορειν*), το οποίο, ωστόσο, ενέχει δυνητικά ένα θετικό αποτέλεσμα: κινητοποιεί την έρευνα για κάποιο θεωρητικό ζήτημα και οδηγεί ιδανικά σε γνώση. Στην Ιπποκρατική Συλλογή, αντιθέτως, το *θαυμάζειν* και το *άπορειν* χαρακτηρίζουν τον αδαή και τσαρλατάνο «θεραπευτή», όχι τον πραγματικό επιστήμονα-ιατρό. Η ανακοίνωση θα εξετάσει τις βασικές αντιλήψεις περί *θαυμάζειν* και *άπορειν* που βρίσκουμε στους πλατωνικούς διαλόγους, τις αριστοτελικές πραγματείες και τα ιπποκρατικά κείμενα, με στόχο να αναδείξει μια ριζική, αν και συχνά παραγνωρισμένη, διαφορά μεταξύ φιλοσοφίας και ιατρικής (ή, γενικότερα, επιστήμης).

Χρυσάνθη Παπαδοπούλου (Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου)
Υπότροφος Ερευνήτρια Συγκριτικών Πολιτισμικών Σπουδών του CHS 2021-22

Περιπλανώμενη μήτρα και υστερία: γυναίκες, πατριαρχία και πίστη

Στην ομιλία αυτή θα παρουσιαστεί το σύνδρομο της περιπλανώμενης μήτρας, όπως αυτό περιγράφεται στα ιπποκρατικά κείμενα, και θα εξεταστούν οι κοινωνικές συνθήκες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εμφάνιση, διάγνωση, και στις προτεινόμενες και προτιμώμενες θεραπείες του. Στη συνέχεια θα παρουσιαστεί η υστερία εντός του κοινωνικού πλαισίου της Ευρώπης του *fin de siècle*. Θα εξεταστούν περιπτώσεις νοσοσών γυναικών καθώς και οι πρακτικές των θεραπόντων ιατρών. Θα ακολουθήσει συγκριτική παρουσίαση των αντιλήψεων και προθέσεων των ιατρών που ασχολήθηκαν με τη θεραπεία των προαναφερθέντων συνδρόμων.

Η μελέτη αυτή θα καταδείξει πως υπήρχαν διαφορετικές κατηγορίες γυναικών που έπασχαν από αυτές τις διαταραχές. Δεδομένου ότι οι ιατροί αδυνατούσαν να αναγνωρίσουν ή να παραδεχτούν όλες τις διαφορετικές αιτίες εκδήλωσης σωματόμορφων διαταραχών, η επιτυχία των θεραπειών τους ήταν περιορισμένη. Η ανεπαρκής κατανόηση των διαταραχών αυτών από τους ιατρούς ίσως να ήταν ένας από τους λόγους που μεγάλος αριθμός παθουσών γυναικών εναπόθεταν τις ελπίδες τους για θεραπεία στο θείο αντί των ιατρών. Και για πολλές από αυτές, η πίστη αποδείχτηκε αποτελεσματικότερη μέθοδος θεραπείας από τις εκάστοτε θεραπευτικές πρακτικές. Τέλος, υπήρχε μια διακριτή κατηγορία νοσοσών γυναικών, που δεν αναγνώρισαν ποτέ πλήρως οι θεράποντες, των οποίων ο μόνος τρόπος ίασής της ήταν η χειραφέτηση.

Ναταλία Κουτσούγερα (Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο)
Υπότροφος Ερευνήτρια Συγκριτικών Πολιτισμικών Σπουδών του CHS 2021-22

Επιτελεστικές θηλυκότητες στα διεθνικά αστικά χορευτικά στιλ: διαστάσεις έμφυλης αντίστασης

Τα σύγχρονα διεθνικά αστικά χορευτικά στιλ όπως το breakdance, το popping, το hip hop party dance, το dancehall, το waacking και το voguing συνδέονται με καλλιτεχνικές αφροδιασπορικές και λατινοδιασπορικές ροές και οικειοποιούνται από μια μεγάλη μερίδα νέων παγκοσμίως. Αποτελούν τόσο ξεχωριστές σκηνές όσο και χορευτικές κατηγορίες που επιτελούνται σε κλαμπ, street και hip hop συμφραζόμενα. Οι διεθνικοί αστικοί χορευτικοί πολιτισμοί αποτελούν επίσης ανδροκρατούμενες, γυναικοκρατούμενες ή/και κουηροκρατούμενες ζώνες. Η παρούσα διάλεξη επιχειρεί να αναδείξει τις επιτελεστικές δυνατότητες των θηλυκοτήτων στα εν λόγω χορευτικά συγκείμενα της Ελλάδας καθώς και τις διαστάσεις έμφυλης αντίστασης εντός των δεδομένων εξουσιαστικών πλαισίων, σε μια λογική παράλληλης προβληματοποίησής της. Κάποια άλλα σημεία που θα αγγίξει η εισήγηση και συνδέονται με την διαπολιτισμική αποδόμηση της θηλυκότητας αλλά και της αντίστασης στους χώρους αυτούς είναι: η διαθεματική συγκρότηση της αστικής χορευτικής θηλυκότητας, η έμφυλη χορευτική σωματοποίηση, οι θεσμικές διαστάσεις αποκλεισμού αλλά και συμπερίληψης των χορευτικών θηλυκοτήτων, καθώς και οι διαδικασίες queering που συνδέονται με τις ευαλωτότητες και τις ενδυναμώσεις των χορευτριών. Τη διάλεξη θα διανθίσει πρόσφατο οπτικοακουστικό υλικό από το τελευταίο εθνογραφικό ντοκιμαντέρ της ανθρωπολόγου.

Δήμητρα Καραμήτσου (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)

Υπότροφος Ερευνήτρια Ελληνικών Σπουδών του CHS και του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 2018-19

Θεοκρίτειος χώρος: η περίπτωση του Ειδυλλίου 24

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι η μελέτη του αφηγηματικού χώρου στο *Ειδύλλιο 24* του Θεοκρίτου. Συγκεκριμένα, θα επιχειρηθεί μία αφηγηματολογική μελέτη του *Ειδυλλίου*, με τη χρήση σύγχρονων αφηγηματολογικών εννοιών, όπως χώρος (*space*), τόπος (*place*), χώρος του μύθου (*fabula-space*), χώρος της ιστορίας (*story space*), χώρος του αφηγητή (*discourse space*), σκηνικό (*setting*) και πλαίσιο (*frame*). Με βάση την παραπάνω μελέτη, θα διερευνηθεί η λειτουργία του αφηγηματικού χώρου του *Ειδυλλίου*, όσον αφορά την αφηγηματική δομή και πλοκή καθώς και τις ειδολογικές προθέσεις του ποιητή. Ειδικότερα, θα αποδειχθεί, πρώτον, ότι ο χώρος λειτουργεί ως στοιχείο διχοτόμησης της δομής του *Ειδυλλίου*. Στο πρώτο μέρος του *Ειδυλλίου* η δράση του Ηρακλή περιορίζεται στον οίκο (*δόμος*), ενώ στο δεύτερο μέρος η δράση του Ηρακλή επεκτείνεται και στον ουρανό (*ἐς οὐρανὸν ἄστρα*). Δεύτερον, όσον αφορά την πλοκή, η διάκριση των δύο χώρων (*δόμος-οὐρανός*) συντελεί στη σκιαγράφηση ενός πανοράματος της ζωής του Ηρακλή, από τη γέννηση μέχρι την ηρωοποίησή του. Τέλος, σε ειδολογικό επίπεδο, ο υπό εξέταση «ταπεινός» αστικός χώρος της θεοκρίτειας αφήγησης (*story-space*) έρχεται σε αντίθεση με τον «μεγαλοπρεπή» χώρο των μυθικών γεγονότων (*fabula-space*), με τα οποία σχετίζεται ο Ηρακλής, αποκαλύπτοντας την πρόθεση του Θεοκρίτου να εστιάσει στον χώρο του οίκου, και να τον παρουσιάσει ως αφετηρία μετάβασης του Ηρακλή στον χώρο του ουρανού.

Βικτωρία Φερεντίνου (Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων)

Υπότροφος Ερευνήτρια Συγκριτικών Πολιτισμικών Σπουδών του CHS 2019-20

«Εκείνα τα τέρατα και θαύματα της φύσης»: Σουρεαλισμός και Οικολογία στο έργο του Νάνου Βαλαωρίτη και της Marie Wilson

Ο στοχασμός γύρω από την αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος άσκησε επίδραση στη λογοτεχνία, την αισθητική και τις εικαστικές τέχνες στη νεωτερική εποχή. Τις τελευταίες δεκαετίες η λογοτεχνική κριτική έχει καταδείξει έντονο ενδιαφέρον για την επανάγνωση του Ρομαντισμού και άλλων ρευμάτων του 19ου αιώνα μέσα από το πρίσμα της οικοκριτικής, αλλά μόνο πρόσφατα η ιστορία και θεωρία της τέχνης συμπεριέλαβε την «οικολογική επιταγή» στον προβληματισμό της. Ο Σουρεαλισμός, ειδικότερα, έχει αναγνωρισθεί ως κριτική, πολιτισμική πρακτική που διερεύνησε μέσα από ποικίλα μέσα τη διάδραση μεταξύ ανθρώπου και μη ανθρώπινων ειδών και δραστικά διαπραγματεύτηκε το ανθρωποκεντρικό κοσμοείδωλο. Αναζητώντας εννοιολογικό έρεισμα στο έργο θεωρητικών όπως οι Bruno Latour, Michel Serres και Timothy Norton, η έρευνά μου επικεντρώνεται στην ανασηματοδότηση και αναθεώρηση της έννοιας της «φύσης» στο έργο του Έλληνα ποιητή και κριτικού Νάνου Βαλαωρίτη και της συζύγου του, Αμερικανίδας ζωγράφου Marie Wilson. Κεντρική στο έργο τους είναι η αντιδυιστική διεπαφή του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον στο οποίο τα όρια μεταξύ του υποκειμένου και μη ανθρώπινων ειδών καταρρέουν. Η ανακοίνωσή μου έχει στόχο να σκιαγραφήσει τους ποικίλους τρόπους που η «φύση» επανορίζεται από το Βαλαωρίτη και τη Wilson, εξετάζοντας επίσης τον καλλιτεχνικό τους διάλογο την περίοδο 1954-1967. Τούτες οι αναθεωρήσεις θα πρέπει να ιδωθούν στα συμφραζόμενα της ομόχρονης, σουρεαλιστικής κριτικής απέναντι στην αποικιοκρατία, τον καπιταλισμό, το θετικισμό και τους κινδύνους της βιομηχανοποίησης και προοιωνίζουν το περιβαλλοντικό κίνημα της δεκαετίας του 1970.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ, 13:00 – 13:30